

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

АМР "Кумторкалинский район"

МКОУ "Темиргоевская СОШ"

РАССМОТРЕНО

На заседании ШМО

Хангишиева С.З.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Салаватова З.М.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Магомедова Н.М.
Приказ №42 от «26» 08
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной (авар.) литературы»

для обучающихся 7 класса

с. Темиргое 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ
(аварский язык)
ДЛЯ 7 КЛАССА НА 2023-2024 УЧЕБНЫЙ ГОД

1. Программаялъе баян

Художествияб адабияталъ к1удияб кумек гьабула кинабго рахъ камилав инсан куцазе, г1агараб халкъалъул рух1ияб бечелъиялъул къуч1алда г1олилазе тарбия кьезе.

Адабияталъул курсалда хасаб бак1 ккола Ват1ан хиралъиялъул, миллатазда гьоркъоб гьудуллъи кквеялъул, дунялалъулго зах1матхалкъалъул мурадал ц1униялъул асар ц1алдохъабалъ куцаляь.

Адабияталъул дарсаз лъимал т1амула миллатазул адаб-х1урмат гьабизе, миллатазда гьоркъоб гьудуллъи, вацлъи бищун къиматаб бечелъи х1исабалда къабул гьабизе.

7 класс ц1алул материал къун буго тарихиябгун-тематикияб ва жанразул тартибги ц1унун. Гьениб х1исабалде босула байбихъул классазда ц1алул дарсазда лъималазе щвараб хьалбихъи ва гьениб лъураб къуч1алда г1уц1ула хадубккун литературияб ц1али.

7 класс малъизе программаялда рихъизарун руго лъайгун тарбия къеялъе лъикъал ресал ругел, ричъизе бигъаял, художествияб рахъалъ щвалде щварал халкъияб къалзул гъунаралъул, авар адабияталъул ва вацлъиялъул миллатазул хъвадарухъабазул таса рищарал асарал.

Школалда малъизе таса рищун руго хъвадарухъанасул художествияб рахъалъ камилал, тарбия къеялъе мустахъикъал асарал.

7класс Дагъистаналъул цогидал миллатазул литератураядаса бищун лъикъал рагъул устарзабазул цо-цо асарал гъваридго малъиялъе рес къола Дагъистаналъул халкъалъул гъунки, рухъияб цолъи, гъахъалаб къисмат, батъи-батъияб къералъул цогояб культура букъин бихъизабизе, миллатазда гъоркъоб гъуинлъи-вацлъи бищун тладегъанаб хазиналъун лъугъин баян гъабизе. Гъел классазда малъула Дагъистаналъул литература.

Программаялда мухъканго чезарун руго щибаб классалда лъималазда лъазе кколел литератураияб теориялдаса баянал. Асаразул анализ гъабулелъул, цалдохъабаз теориялъул баяназдаса гъатидго пайда босизе къола.

Рагъа-ракъанде щун, адабияб лъай къеялъул масъала тлубан бажаруларо, гъатидаб къагъидаялъ класстун къватисеб цали гъуцъичъого. Тлубазе къола гъелъул программаги.

Авар мацъалъе къиматал лъезе чезарурал нормаби. Мугъалимасда гъадаб буго цалдохъабазе цъализе къезе цохъо рихъизарурал гурелги, ахираб заманалъ басмаялде рахъал , критиказ рецарал цъиял асаралги.

1. Къалзул жавабалъе къимат къолеб куц.

«5» къимат лъола, мухъканго, гъураб гъварилъиялда малъараб материал цалдохъанас бицунеб ва мацъалъул гъелмиял баяназе битъараб определение къолеб бугони, гъединго цъехолеб материал тлокълъун лъалеб ва, гъелдаса пайдаги босун, тлъехъалда ругел гурелги, жинцаго ургъарал мисалаздакъун жаваб къуни.

«4» кѣимат лѣола шуйил кѣиматалѣе мустах1икѣаб, амма маг1наялъуль, яги хадуб-цебе рекѣон бач1иналъуль, 1-2 гѣалат1 яги бицадуль 1-2 сакѣат ккараб жавабалѣе.

«3» кѣимат лѣола ц1ехолеб материал аслияб куцалѣ ц1алдохѣанасда бич1ч1ун ва лѣан бук1ин бихѣизабубеб, амма определение кѣолаго, яги бит1унхѣваялъул кѣаг1ида бицунаго, г1унгут1аби риччараб, т1убараб мух1канлъи гѣеч1еб жавабалѣе.

«2» кѣимат лѣола малѣараб материалалъул ц1ик1к1унисеб бут1а ц1алдохѣанасда лѣалеб батич1они, бицунеб жоялъул тартиб гѣеч1ого, бак1-бак1алде кланц1ун бицунеб бугони.

2. Х1асилал:

1	Унсоколос Х1ажоги Гурж	1
2	Унсоколос Х1ажоги Гурж	1
3	Ц.Х. «Дибирги г1анхвараги »	1
4	Ц1.Х1 «Ашбазалде»	1
5	Хуршилов М. «Надир шагъ шушахъ виххизави»	1
6	Г1андалал (I)	1
7	Г1андалал (II)	1
8	Сочинение «Риидалил каникулал»	1
9	М.Сулейманов «Васигат»	1
10	М.Сулейманов «Васигат»	1

11	Сулейманил жиндирго х1акъ.хабар	1
12	Сулейманил х1акъалъуль хабар	1
13	Асадула Мух1амадов«Маг1арулай»	1
14	Асадула Мух1амадов «Маг1арулай»	1
15	Сочинение «Дир росу»	1
16	М.Шамхалов «Г1ажайбав гъобол»	1
17	М.Шамхалов «Г1ажайбав гъобол»	1
18	Р.Х1 амзатов «Кинидахъ»	1
19	«Маг1арулал»	1
20	Дагъистаналъул рохъал»	1
21	Сочинение»Дир Эбел»	1
22	М.Магомедов «Инсул гъалбал»	1
23	М.Магомедов «Инсул гъалбал»	1
24	М.Магомедов «Инсул гъалбал»	1
25	Ф.Г1алиева «Маг1арулазул нус»	1
26	Ф.Г1алиева «Маг1арулазул нус»	1
27	Т.Тажудин «Ях1»	1
28	Къ. Мажидов «Муг1рузул ц1умал»	1

29	Б.Митаров «Бице гьудулзаби»	1
30	Сочинение «9 май»	1
31	Г1. Саг1ид «Г1аздалал тагърал»	1
32	Рач1а гьудулзаби	1
33	М.Расулов «Эбелалъул рах1му»	1
34	Араб материал такрар гъаби	1

3 Метапредметиял х1асилал :

1. Бат1и-бат1иял жанразул ва тайпабазул текстал бич1ч1ун ц1ализе ругъунлъи, текстал к1алзул ва хъвавул формаялда г1уц1изе лъай.
2. Сверухъ т1абиг1аталда нахъг1унт1изеги цогидазулгун бухъен гъабизеги каламалдаса пайда боси.
3. Накъиталъе г1ахъаллъи гъабулев чиясухъ г1енеккизеги, диалогалъуль г1ахъаллъизеги, бат1и-бат1иял пикраби рук1иналъе мук1урлъизеги, жиндирго пикру загъир гъабизеги, гьелъие далил бачинеги разилъи.
4. Предметал дандекквезе, гъезул анализ ва синтез гъабизе, гьел г1аммлъизаризе, т1елазде рикъизе ва цоцада релълъинаризе лъай.
5. Предметазул ва предметада гьоркъор ругел бич1ч1иял лъай (цоцазулгун гьоркъоблъи, маданият, творчество, т1ехъ, асаралъул х1асил, художествияб текст ва гь. ц.); гуманитариял (ай инсанасул, гьесул культуралялъул, тарихалъул бицунел) ва эстетикиял (ай искусствоялда, дунялалда ва г1адамазул г1умруялда жаниб берцинлъиялъул, гъайбатлъиялъул х1акъалъуль бицунел) предметада гьоркъор ругел бухъенал рич1ч1и.
6. Ц1алиялда цере лъурал мурадал ва масъалаби рич1ч1изе ва гьел т1уразаризе лъай.

7. Цебе лъураб масъалаялда рекъон цІалиялда хурхарал хІалтІаби планалда росизе, гъезда хадуб хелкквезе ва гъезие къимат къезе бугеб бажари лъугъинаби

4. ЦІалул тематикияб план:

№	Дарсил тема	СагІ ат
1	Унсоколос ХІажоги Гурж	1
2	Унсоколос ХІажоги Гурж	1
3	Ц.Х. «Дибирги гІанхвараги »	1
4	ЦІ.ХІ «Ашбазалде»	1
5	Хуршилов М. «Надир шагъ щуцахъ виххизави»	1
6	ГІандалал (I)	1
7	ГІандалал (I I)	1
8	Сочинение «Риидалил каникулал»	1
9	М.Сулейманов «Васигат»	1
10	М.Сулейманов «Васигат»	1
11	Сулейманил жиндирго хІакъ.хабар	1
12	Сулейманил хІакъальуль хабар	1
13	Асадула МухІамадов«МагІарулай»	1

14,	Асадула Мух1амадов «Маг1арулай»	1
15	Сочинение «Дир росу»	1
16	М.Шамхалов «Г1ажайбав гъобол»	1
17	М.Шамхалов «Г1ажайбав гъобол»	1
18	Р.Х1 амзатов «Кинидахъ»	1
19	«Маг1арулал»	1
20	Дагъистаналъул рохъал»	1
21	Сочинение»Дир Эбел»	1
22	М.Магомедов «Инсул гъалбал»	1
23	М.Магомедов «Инсул гъалбал»	1
24	М.Магомедов «Инсул гъалбал»	1
25	Ф.Г!алиева «Маг1арулазул нус»	1
26	Ф.Г1алиева «Маг1арулазул нус»	1
27	Т.Тажудин «Ях1»	1
28	Къ. Мажидов «Муг1рузул ц1умал»	1
29	Б.Митаров «Бице гъудулзаби»	1

30	Сочинение «9 май»	1
31	Г1. Сағид «Г1аздадал тағрал»	1
32	Рач1а гьудулзаби	1
33	М.Расулов «Эбелалъул рах1му»	1
34	Араб материал такрар гьаби	1

5. Написял хласилал:

1. Авар маці мағарулазул милиябгин маданияб бечелъи кколеблъи бичічи;
2. Ансанасул рұхияб бечелъи, глакълу, пагъму
3. Рахъдал маціалъ тлубалѣб хъулұхъ
4. Авар маціалъул эстетикаяб бечелъи бичічи;
5. Рахъдал маціалдехун ціуна-къараб, хлурматияб бербалагъи букінаби
6. Авар маціалъул баціціалъи ціуни; калам цебетіезабизе хларакат бахъи.
7. Гъудулзабигун гъорлъ росун, тіаде-гъоркъе рачлун руклин
8. Эркѣнго пикру ва рекіел асар загъир гъабизе
9. Раглабазул грамматика тіадегіанаб даражаялда лъазаби;
10. Жиндирго каламалъе къимат къезе бажари.
11. Инсанасул напсалъул лъиклаб хасиятги ва мағна бугел мурадал цере лъей.
12. Рахъдал маці нилъер культуралялъул аслу буклин бичічи
13. Рокъи Ватаналде
14. Рокъи тлабиглаталде

6. Рагъараб календарно- тематикияб план 7 класс 2023 -2024с.

№	Дарсил тема	Саг1 ат	Деятельностиялъул видал	Материально- техникаяб ч1езаби	Напсиял х1асилал:	Заман	
						План	Факт
1	Унсоколос Х1ажоги Гурж	1	Унсоколос Х1ажоги Гурж. Ц1ализе	Т1ехь Портрет	Гьудулзабигун гьорлъ росун, т1аде-гьоркъе рач1ун рук1ин		
2	Унсоколос Х1ажоги Гурж	1	Ц1ализе, Х1ажоги Гурж.	Т1ехь Портрет	Эркенго пикру ва реклел асар загьир гъабизе		
3	Ц.Х. «Дибирги г1анхвараги »	1	Ц1ализе. «Хъвадарухъанасул рит1ухълъи, лебаллъи».	Т1ехь. Портрет	Раглабазул грамматика т1адег1анаб даражаялда лъзазаби;		
4	Ц1.Х1 «Ашбазалде»	1	Кеч1 ц1ализе, коч1ол тема, пикру рагъизе.	Калам цебет1езаби Пейзаж	Жиндирго каламалъе къимат къезе бажари.		
5	Хуршилов М. «Надир шагъ щуцахъ виххизави»	1	Х1акъалъулъ баян г1ат1ид гъаби. Авторасул г1умру ва творчество.	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.	Инсанасул напсалъул лъик1аб хасиятги ва маг1на бугел мурадал цере лъей.		
6	Г1андалал (I)	1	Х1акъалъулъ баян г1ат1ид гъаби. Авторасул г1умру	Т1ехь Портрет	Рахъдал мац1 нилъер культураялъул аслу бук1ин бич1чи		

7	Г1андалал (II)	1	Поэмаялъул х1акъалъуль баян г1ат1ид гъаби.	Иллюстрация	Рокъи Ват1аналде	
8	Сочинение «Риидалил каникулал»	1	Сочинение хъвай	Калам цебет1езаби	Рокъи т1абиг1аталде	
9	М.Сулейманов «Васигат»	1	Ц1ализе. М.сулейманов поэмаялъул х1акъалъуль баян г1ат1ид гъаби.	Портрет Т1ехъ Кеч1 ц1ализе	Раг1абазул грамматика т1адег1анаб даражаялда лъазаби;	
10	М.Сулейманов «Васигат»	1	Хъвадарухъанасул творчество.	Калам цебет1езаби	Жиндирго каламалъе къимат къезе бажари.	
11	Сулейманил жиндирго х1акъ.хабар	1	Хъвадарухъанасул х1акъалъуль калам. Къиса баян гъабун ц1али:т т1оцебесеб бет1ер:1-4 бут1аби.	Т1ехъ	Инсанасул напсалъул лъик1аб хасиятги ва маг1на бугел мурадал цере лъей.	
12	Сулейманил х1акъалъуль хабар	1	5-8 бут1аби ц1ализе.	Т1ехъ.	Авар мац1 маг1арулазул бечелъи кколеблъи бич1чи;	
13	Асадула Мух1амадов«Маг1арулай»	1	Маг1арулай ц1ализе	Пейзаж	Инсанасул рух1ияб бечелъи, г1акълу, пагъму	
14,	Асадула Мух1амадов «Маг1арулай»	1	Куч1дузул мисалияб ц1али бихъизибизе.	К1алзулаб ц1ех-рех.	Рокъи Ват1аналде	

15	Сочинение «Дир росу»	1	Сочинение хъвай	Тлехъ	аАвар мацлалъул эстетикияб бечелъи бичччи;	
16	М.Шамхалов «Г1ажайбав гьобол»	1	Хъвадарухъаналъул творчество. Коч1ол мисалияб ц1али бихъизаби.	Иллюстрация	Раг1абазул грамматика т1адег1анаб даражаялда лъзазаби;	
17	М.Шамхалов «Г1ажайбав гьобол»	1	Хъвадарухъанасул х1акъалъуль раг1и. Ролазде биххун, ц1ализе.	Тлехъ	Жиндирго каламалъе къимат кьезе бажари.	
18	Р.Х1 амзатов «Кинидахъ»	1	Поэт бечедаб г1умру ва творчество.	Тлехъ Портрет	Инсанасул напсалъул лъик1аб хасиятги ва маг1на бугел мурадал цере лъей.	
19	«Маг1арулал»	1	Баян гъабун, хабар ц1али.	Тлехъ.	Рокъи т1абиг1ат	
20	Дагъистаналъул рохъал»	1	Хабар ц1али	Пейзаж Портрет	Инсанасул рух1ияб бечелъи, г1акълу, пагъму	
21	Сочинение»Дир Эбел»	1	Сочинение хъвай	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.	Рахъдал мацлалъ т1убалеб хъулухъ	
22	М.Магомедов «Инсул гьалбал»	1	Ролазде биххун, пьесаялъул 2-еб бет1ер ц1ализе.	Тлехъ	Авар мацлалъул эстетикияб бечелъи бичччи;	

23	М.Магомедов «Инсул гьалбал»	1	Ролазде биххун, пьесаялъул 3-еб бетлер цIализе.	Иллюстрация	Раглабазул грамматика тIадегIанаб даражаялда лъазаби;		
24	М.Магомедов «Инсул гьалбал»	1	Ролазде биххун, пьесаялъул 4-еб бетлер цIализе.	ТIехь	Авар мацI магIарулазул бечелъи;		
25	Ф.ГIалиева «МагIарулазул нус»	1	Дагъистаналъул адабияталъул хIакъалъуль чанго рагIи. Ф. ГIалиеваялъул гIумру ва творчество.	КIалзулаб цIех-рех. Жив-живгун хIалтIи.	Инсанасул рухIияб бечелъи, гIакълу, пагъму		
26	Ф.ГIалиева «МагIарулазул нус»	1	Поэтасул хIакъалъуль калам.	ТIехь	Рахъдал мацIалъ тIубалеб хъулухъ		
27	Т.Тажудин «ЯхI»	1	Хъвадарухъанасул хIакъалъуль рагIи. Хабар цIали.	ТIехь Портрет	Авар мацIалъул эстетикияб бечелъи бичIчи;		
28	Къ. Мажидов «МугIрузул цIумал»	1	Хабар цIали, анализ гъаби.	ТIехь.	Рахъдал мацI нильер культуралялъул аслу букIин бичIчи		
29	Б.Митаров «Бице гьудулзаби»	1	КучIдул пасихIго, баян гъарун цIали. Аеализ гъаби.	Пейзаж Портрет	Рокъи ВатIаналде		
30	Сочинение «9 май»	1	Сочинение хъвай	Калам цебетIезаби	Рокъи тIабигIаталде		

31	Г1. Саг1ид «Г1аздадал тагърал»	1	Хъвадарухъанасул г1умруялъул ва творчествоялъул бицин.	Т1ехъ	Раг1абазул грамматика т1адег1анаб даражаялда лъзаби;	
32	Рач1а гъудулзаби	1	Хъвадарухъанасул х1акъалъуль раг1и.	Иллюстрация	Жиндирго каламалъе къимат къезе бажари.	
33	М.Расулов «Эбелалъул рах1му»	1	Хъвадарухъанасул г1умру ва творчествоялъул бицине.	Т1ехъ	Инсанасул напсалъул лъик1аб хасиятги ва маг1на бугел мурадал цере лъей.	
34	Араб материал такрар гъаби	1	Пасих1го ц1ализе, баян гъабун.	Портрет	Рокъи Ват1аналде	